

DOI [https://doi.org/10.58442/2522-9931-2023-25\(54\)-208-222](https://doi.org/10.58442/2522-9931-2023-25(54)-208-222)

УДК 351:001.8

Тимощук Олег Віталійович,

аспірант кафедри публічного управління і проектного менеджменту

Навчально-наукового інституту менеджменту та психології

ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Київ, Україна.

 <https://orcid.org/0009-0005-8684-9535>
olegtim87@gmail.com

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ СПІВРОБІТНИЦТВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В МЕЖАХ МІСЬКИХ АГЛОМЕРАЦІЙ

Анотація. Статтю присвячено вивченню теоретичних та правових аспектів організації співробітництва територіальних громад в контексті міських агломерацій. Проаналізовано сучасні тенденції у формуванні та функціонуванні агломерацій міського типу, враховуючи важливість їх розвитку для сталого соціально-економічного зростання територій та ефективного вирішення проблем місцевого самоврядування. Розкрито теоретичні аспекти концепції міської агломерації, включаючи питання територіальної організації, функцій та механізмів взаємодії між громадами. Визначено сучасні методи та стратегії співробітництва в межах агломераційних об'єднань, спрямованих на оптимізацію використання ресурсів, підвищення якості життя та розвиток інфраструктури. Приділена увага правовим аспектам організації співробітництва територіальних громад в агломераційному контексті. Аналізуються чинні нормативно-правові акти, які регулюють співробітництво територіальної громади міста-центру агломерації та територіальних громад сіл, селищ, міст, що розташовані в зоні впливу міста-центру агломерації та мають інтенсивні господарські, трудові, культурно-побутові зв'язки з містом-центром агломерації. Досліджуються концептуальні підходи до формування агломерацій, враховуючи їхню роль у створенні інноваційних економічних моделей та соціальних інфраструктурних систем. В аналізі освітлюються принципи взаємодії та синергії між різними громадами в складі агломерацій, зокрема, шляхом розробки спільних проектів, обміну досвідом та ресурсами. Окрема увага приділяється визначенню основних принципів взаємодії між територіальними громадами, а також розгляду різноманітних форм організації міжмуніципального співробітництва. Результати цього дослідження можуть бути використані для формулювання рекомендацій з вдосконалення

нормативно-правового базису співробітництва територіальних громад в міських агломераціях, спрямованих на підвищення ефективності їх соціально-економічного розвитку та покращення якості життя мешканців.

Ключові слова: територіальні громади; місцеве самоврядування, міські агломерації; взаємодія громад; програми співпраці; інфраструктурний розвиток; стале соціально-економічне зростання.

ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Стрімкий процес урбанізації та зростаюча сукупність міських агломерацій, а також проблеми організації співробітництва територіальних громад набули критичного значення в контексті забезпечення сталого розвитку та підвищення якості життя мешканців громад. Розростання міських агломерацій породжує ряд викликів, серед яких важливе місце посідає відсутність чіткого теоретичного узгодження щодо концепції міських агломерацій та відсутність чітких правових рамок для регулювання співробітництва територіальних громад. Це призводить до неефективного використання ресурсів, неадекватного розподілу навантаження на інфраструктури громад та невирішених конфліктів між муніципалітетами.

Додатково, недостатня взаємодія та узгодженість між органами місцевого самоврядування базового рівня у плануванні та реалізації спільних проектів у межах агломерацій призводить до соціальної стратифікації та конфліктів інтересів, що, в свою чергу, гальмувати розвиток територіальних громад. Відсутність чіткого регулювання та визначення функціональних меж співробітництва між громадами у межах агломерацій вибудовує значущі перешкоди для досягнення синергетичних ефектів, які можна було б досягти завдяки взаємодії та кооперації в цьому контексті.

Отже, актуальним є вивчення та систематизація теоретичних основ та правових аспектів організації співробітництва територіальних громад в межах міських агломерацій з метою розроблення ефективних механізмів їх взаємодії та спільного розвитку, а також надання рекомендацій щодо удосконалення правового базису для сприяння сталому та збалансованому розвитку територіальних громад в контексті агломерацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням співробітництва громад у межах агломерації, зокрема в частині глибокого аналізу теоретичних та правових його аспектів ще з минулого століття привертала увагу науковці (М. Кушніренко, О. Топчієв, В. Нудельман, Л. Руденко).

Варто виділити наукові праці таких авторів, як О. Гладкий, В. Нудельман, С. Іщук, В. Куйбіда, І. Парасюк, В. Полтавець, Н. Нефедова, Ю. Палеха,

В. Вакуленко. Більшість авторів сходяться у думці, що взаємодія та співробітництво територіальних громад у межах агломерацій є невід'ємною умовою розвитку територій та соціально-економічної стабільності. Водночас формування теоретичних та правових засад організації співробітництва територіальних громад в межах міських агломерацій в Україні лише починають формуватися.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Метою статті є систематизація ключових теоретичних та правових положень щодо організації співробітництва територіальних громад в межах міських агломерацій.

Відповідно до зазначеної мети у статті поставлено такі **завдання**:

- визначити сучасні теоретичні підходи до концепції міських агломерацій та їх ключові компоненти;
- уточнити функції та завдання територіальних громад у межах міських агломерацій та визначити можливості їх взаємодії для спільного розвитку.

Проаналізувати чинні нормативно-правові акти, які регулюють співробітництво та організацію взаємодії між громадами у цьому контексті; розробити рекомендації щодо удосконалення теоретичних та правових аспектів організації співробітництва територіальних громад в межах міських агломерацій для досягнення сталого та збалансованого розвитку.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ / THE THEORETICAL BACKGROUNDS

1. Теоретичні аспекти співробітництва територіальних громад.

Співробітництво територіальних громад у межах міських агломерацій є ключовим аспектом організації ефективного та збалансованого розвитку територій. Однією з найважливіших складових цього співробітництва є концепція міської агломерації, яка передбачає інтеграцію та кооперацію громад, щоб досягти спільних цілей та оптимізувати використання ресурсів. Сутність співробітництва полягає у тому, що територіальні громади, добровільно та на договірній основі об'єднують свої зусилля та ресурси для вирішення актуальних проблем власного розвитку. Остаточною метою такого співробітництва є покращення якості життя мешканців громади.

Однак така взаємодія є характерною здебільшого для децентралізованої територіальної адміністративної системи, а її сутність полягає в наступному: чим вищий рівень самостійності у громад, тим

більше можливостей вони мають для співпраці з іншими зацікавленими територіальними громадами.

Важливим аспектом є визначення функцій та завдань громад у межах агломерацій. Кожна територіальна громада має свої унікальні особливості та ресурси, які можуть бути використані в спільних проектах. Однак для ефективного співробітництва необхідно чітко визначити внесок кожної громади та створити механізми взаємодії, що дозволять гармонійно поєднувати інтереси та ресурси всіх учасників.

Крім того, важливим аспектом є розроблення механізмів взаємодії між громадами. Це може включати в себе створення спільних організацій, платформ для обміну інформацією та ресурсами, а також розроблення спільних стратегій розвитку. Ці механізми допомагають створити ефективну комунікаційну та організаційну інфраструктуру для спільної реалізації проектів та програм.

На думку В. Полтавець, «вираженням політики міжмуніципального співробітництва (читай – співробітництва громад) є його цілі: підвищення якості послуг, створення інфраструктури, а також – підвищення ефективності роботи порівняно із самостійною роботою окремих муніципалітетів. Головним мотивом, який спонукає керівництво муніципалітетів до міжмуніципального співробітництва, є саме потреба в підвищенні якості надаваних послуг або у створенні певної інфраструктури» [1].

Усі ці теоретичні аспекти співробітництва територіальних громад в межах міських агломерацій є важливими для створення ефективної платформи для спільного розвитку та вирішення міських проблем. Їх детальний аналіз та розгляд дозволяє розробити оптимальні стратегії співпраці, що сприяють сталому та збалансованому розвитку міських агломерацій.

Додатково, важливим аспектом є розгляд питання інтеграції громад у межах агломерації. Цей процес вимагає не лише врахування географічних та економічних особливостей кожної територіальної громади, а й розроблення механізмів для згуртування та спільної реалізації стратегій розвитку. Крім того, слід зазначити, що ефективно співробітництво територіальних громад вимагає врахування соціокультурних та історичних особливостей кожного регіону. Ретельний аналіз цих аспектів дозволяє побудувати взаємовигідні партнерські відносини та забезпечити участь всіх сторін у процесі спільного розвитку.

Усі ці теоретичні аспекти формують основу для розроблення стратегій та механізмів організації співробітництва територіальних громад в межах міських агломерацій. Їх урахування та впровадження

сприяє створенню ефективних моделей синергетичної взаємодії та спільного розвитку, що має значущий вплив на сталість та конкурентоспроможність міських агломерацій в сучасному світі.

Основна ідея співробітництва полягає в його сприянні покращенню якості надання послуг, оптимізації управління місцевими органами влади і його ролі як перехідного етапу під час реформування системи місцевого самоврядування та організації територіальної влади в Україні.

1.1. Концепція міської агломерації

Концепція міської агломерації є ключовим теоретичним аспектом організації співробітництва територіальних громад у межах міських агломерацій. Ця концепція передбачає інтеграцію різних муніципалітетів, що належать до однієї міської області, в єдину функціональну одиницю для спільного вирішення глобальних проблем та забезпечення сталого розвитку.

Під міськими агломераціями (від лат. *agglomerare* – купчити) розуміють групу інтенсивно взаємодіючих міських та сільських поселень, які розташовані у безпосередній близькості один від одного [2].

Основні компоненти концепції міської агломерації включають:

Географічна область: Міська агломерація охоплює територіальні громади, які фізично прилягають одна до одної. Це включає міста, селища та прилеглі сільські райони.

Економічна інтеграція: Міська агломерація передбачає об'єднання економічних потоків та ресурсів для спільного вирішення економічних завдань, забезпечення конкурентоспроможності та стимулювання інвестицій.

Інфраструктура та транспортна взаємодія: Концепція включає в себе розроблення спільної інфраструктури, такої як транспортні мережі, комунікації та енергетика, що сприяє забезпеченню ефективності та зручності мешканців агломерації.

Соціокультурна інтеграція: Концепція передбачає спільні соціокультурні програми та заходи, спрямовані на зміцнення соціального спілкування та взаєморозуміння між громадами.

Спільне природокористування: У межах міської агломерації передбачається раціональне та відповідальне використання природних ресурсів для забезпечення екологічної стійкості та збереження природного середовища.

Як зазначає В. Нудельман, «...відбуваються прогресивні зміни в структурі економічної діяльності та використання території в постіндустріальному світі (поступовий відхід від переважно ресурсної економіки, пріоритетний розвиток сервісної економіки, високотехнологічних малоресурсоємних, екофільних видів діяльності, а

також освіти, культури, туризму). Це вимагає відмови від традиційного жорсткого функціонального поділу території, орієнтації на формування багатофункціональних, збалансованих за кількістю жителів та місць прикладання праці, переважно пішохідних первинних територіально-планувальних структур».

Цікавою є думка В. Нудельмана щодо невідповідності формального поділу поселень на міські та сільські фактичному способу життя, характеру зайнятості населення, типу використання територій в них, особливо в приміських зонах великих міст, де склався (або складається) єдиний урбанізований простір.

«Як показує зарубіжний досвід, межі цієї зони мають тенденцію до розширення, а в сільських поселеннях – до диверсифікації видів діяльності. Тому доцільним є класифікувати поселення за місцем в системі розселення, наявністю конкурентних переваг та обмежень розвитку динаміки економіки, демографічних процесів, характеру існуючого та прогнозованого використання територій. Метою планування територій є забезпечення ефективного її використання для створення повноцінного життєвого середовища, що сприятиме самореалізації особистості, соціальній згуртованості людей, їх толерантному відношенню один до одного».

Можливий варіант такої класифікації наводиться нижче у таблиці [3].

Таблиця

Комплексна класифікація поселень

Групи поселень	Населення, тис. осіб
Найкрупніші багатофункціональні, центри макрорегіонів (міжобласних систем розселення)	Понад 800
Крупні та великі багатофункціональні, переважно центри регіонів (обласних систем розселення)	250–800
Значні промислові, промислово-транспортні центри переважно мікрорегіонів (міжрайонних систем розселення)	50–250
Переважно курортні, туристичні центри	20–100
Місцеві центри економічної активності: промислові, промислово-аграрні, промислово-транспортні, переважно центри районних систем розселення	20–50
Переважно аграрні з розвитком обслуговуючих кооперативів, зеленого туризму; при чисельності населення понад 5 тисяч осіб, здебільшого центри громад (первинних систем розселення)	10–20 5–10 0,2–5 до 0,2

1.2. Функції та завдання громад у межах агломерацій

Як відмічає Д. Боргад, агломерація – це «компактне скупчення територіально зосереджених міст та інших населених пунктів, які у процесі свого зростання зближуються і між якими посилюються різноманітні господарські, трудові та культурно-побутові взаємозв'язки» [4].

Саме упорядкування містоформуєчих зв'язків місцевого рівня локальних систем, комунікацій в відповідності з фундаментальними законами суспільного розвитку та просторового розселення людини є одним з головних завдань визначення стратегії розвитку локальних систем (територіальних громад).

Агломерації в даному випадку є чинником організації групових систем зони впливу великих міст одночасно впливаючи на характер розвитку самого міста. Агломерація виступає чинником зовнішнього впливу, який в значній мірі диктує умови функціонування системи, змушує систему пристосовуватись до умов і вимог міста. Особливо цей вплив здійснюється в приміській зоні де територіальні громади в значній мірі втратили свою історичну ідентичність в економічному розвитку [5].

До функцій та завдань громад у межах агломерацій належать:

- стимулювання інновацій та підприємництва: громади мають сприяти розвитку інноваційної економіки та креативної індустрії, підтримувати підприємницьку активність та створення нових робочих місць. Це досягається шляхом створення інкубаторів та підприємницьких центрів, а також заохоченням інвесторів до вкладення коштів у регіон/громаду;
- розвиток інфраструктури та транспортної логістики: громади повинні спільно розробляти стратегії розвитку транспортної та соціальної інфраструктури, що включає в себе покращення дорожнього стану, розвиток громадського транспорту та забезпечення доступу до комунікацій;
- збереження природних ресурсів та сталість розвитку: громади мають брати участь у впровадженні програм з раціонального природокористування та збереження біорізноманіття, спрямованих на підтримку екологічно збалансованого розвитку;
- розвиток соціокультурних ініціатив та спортивної діяльності: громади повинні сприяти розвитку культурно-освітніх програм, спортивних ініціатив та мистецьких подій, що впливають на підвищення якості життя та культурного розвитку мешканців;
- підтримка громадської участі: громади повинні активно включати мешканців у процеси управління та прийняття рішень, сприяючи розвитку

громадянського суспільства та забезпечуючи прозору та відкриту діяльність владних органів.

Наведені функції та завдання, які повинні бути включені у порядок денний громад при взаємодії в межах міських агломерацій, націлені на створення високоефективного та гармонійного суспільства, спроможного забезпечити високу якість життя для всіх його мешканців.

2. Механізми взаємодії між громадами

Для успішної організації співробітництва територіальних громад у межах міських агломерацій необхідно впроваджувати ефективні механізми взаємодії. Нижче розглянуті ключові механізми, що забезпечують взаємодію громад та сприяють спільному розвитку:

Формування агломераційних угод, договорів та партнерств: одним із основних механізмів є укладання спеціальних угод та партнерських відносин між територіальними громадами. Ці угоди визначають обов'язки та відповідальність кожної громади, спільні проекти та програми, а також механізми розподілу ресурсів та внесків.

Створення спеціалізованих робочих органів: для ефективної взаємодії громад можуть бути створені спеціалізовані робочі органи агломерації, які відповідають за реалізацію конкретних проектів та програм у її межах.

Створення спільних робочих груп та рад: формування робочих груп з представників різних громад може сприяти ефективній обміну ідеями та досвідом, а також сприяти спільному прийняттю стратегічних рішень.

Інформаційна та комунікаційна підтримка: забезпечення ефективної комунікації та обміну інформацією між громадами важливо для успішної реалізації спільних проектів. Сучасні інформаційні технології та платформи для спільної роботи можуть бути використані для покращення комунікаційного процесу.

Проведення спільних навчань та семінарів: організація навчальних заходів сприяє обміну знаннями та найкращими практиками між громадами, що сприяє підвищенню рівня ефективності співпраці.

Ці механізми взаємодії громад в межах міських агломерацій відіграють важливу роль у створенні ефективної платформи для спільного розвитку та вирішення глобальних завдань міських областей. Врахування та впровадження цих механізмів дозволяє створити збалансовану та стійку агломераційну спільноту.

А. Чайка щодо форм та механізмів взаємодії між громадами в межах агломерації робить висновок: «...більшість форм співробітництва територіальних громад в Україні належать до слабо формалізованої моделі міжмуніципальних партнерських відносин, що в Європі також базується на

договорах та використовується для вирішення короткострокових задач (наприклад, будівництво дороги)».

Варто зауважити, що А. Чайка відмічає найпоширенішу форму міжмуніципального співробітництва – реалізацію спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів. З огляду на спрощену процедуру укладання договорів про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільних проектів, що передбачає можливість не застосовувати вимоги, передбачені статтями 5–9 Закону України «Про співробітництво територіальних громад», органи місцевого самоврядування віддають перевагу саме цій формі партнерських відносин.

«Найменш поширеними формами міжмуніципальних партнерських відносин є утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ, організацій та утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень. Це пояснюється тим, що використання останніх двох форм організаційно більш складне. У першому випадку передбачається створення нового інфраструктурного об'єкту, а у другому – відокремленого підрозділу у складі відповідного органу місцевого самоврядування» [5].

3. Правове забезпечення співробітництва територіальних громад.

Україна, як сучасна держава, намагається найкращим чином втілювати принципи децентралізації та створення сприятливих умов для активної участі громад у власному розвитку. З цією метою в країні приймаються ряд нормативно-правових актів, що регулюють взаємини територіальних громад та створюють механізми для їх співробітництва.

Правове забезпечення співробітництва територіальних громад в Україні у контексті міських агломерацій визначається низкою нормативно-правових актів, спрямованих на регулювання взаємовідносин та забезпечення сприятливих умов для ефективної співпраці між адміністративно-територіальними одиницями.

На сьогодні Україною підписано та ратифікувала низку міжнародних актів, що стосуються питань місцевого самоврядування, а саме Європейську хартію місцевого самоврядування, Європейську хартію міст і декларацію прав міст, Міжнародну хартію про охорону історичних міст.

Одним із ключових нормативних актів міжнародного права в рамках даного дослідження є ратифікована Україною Європейська хартія місцевого самоврядування. Важливо розглядати Хартію як систему принципів, основ та рекомендацій, які сприяють реалізації права на

власне, ефективне самоврядування, що відповідає національним традиціям. Вже понад тридцять років Хартія визнає право громад на співробітництво, яке діє як на внутрішньому (міжмуніципальному), так і на міжнародному рівнях.

Ключовим юридичним актом, що визначає відносини між потенційними та дійсними учасниками співробітництва, є Закон України «Про співробітництво територіальних громад». Цей закон деталізував положення Конституції України (частина 3 статті 142), яка надає право територіальним громадам сіл, селищ та міст на добровільне об'єднання для спільного володіння комунальними об'єктами та спільного фінансування комунальних підприємств.

До ухвалення цього закону, територіальним громадам було надзвичайно важко організувати співробітництво не лише у сфері бюджету та податків, але й визначити форми такої співпраці, які включені до переліку, передбаченого частиною 3 статті 142 Конституції України. Також важко було регулювати інші аспекти відносин без спеціального законодавства, що б визначало ці питання.

Варто відзначити Закон України «Про місцеве самоврядування», який закон встановлює основи функціонування місцевого самоврядування та визначає компетенції органів місцевого самоврядування.

Додатково, Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» визначає правові умови для добровільного об'єднання громад з метою спільного розвитку та реалізації спільних проектів.

3.1 Проблеми чинного законодавства у сфері співробітництва громад:

Однією з основних проблем є фрагментація законодавства, що стосується співробітництва громад. Закони «Про співробітництво територіальних громад», «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про асоціації органів місцевого самоврядування» та інші регулюють аспекти співробітництва, але вони розміщені в різних нормативних актах. Ця фрагментація робить систему складною та незрозумілою для громад та органів влади.

Відсутність інтегрованого підходу – нормативні акти не завжди сприяють інтегрованому підходу до співробітництва громад. Вони часто зорієнтовані на розв'язання конкретних завдань, а не на загальний розвиток громадських спільнот. Це може призвести до виникнення розбіжностей та конфліктів.

Невизначеність компетенцій громад та органів, які відповідають за співробітництво може призвести до надмірної бюрократії та затримок у прийнятті рішень.

Деякі програми співробітництва можуть бути неефективними через брак фінансування. Нерівномірний розподіл ресурсів між громадами може призвести до виникнення нерівності та невпевненості.

Недостатня правова освіченість та обізнаність місцевих органів влади та громадських організацій щодо можливостей співробітництва. Велика вірогідність, що спільні ініціативи можуть зіштовхнутися з відсутністю або недостатньою інформацією про правові аспекти співробітництва і втратити свій початковий імпульс.

Ще однією проблемою є нестача механізмів контролю за виконанням угод та спільних проектів. Відсутність чітких механізмів моніторингу та звітності може вести до невідомості щодо ефективності спільних ініціатив.

У цілому, нормативно-правове регулювання співробітництва громад в Україні потребує подальшої уваги та вдосконалення.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

Для досягнення мети в ході дослідження використано системний підхід, а також такі методи наукового пізнання:

- літературний аналіз – ретельний аналіз наукових публікацій, монографій та законодавчих актів, присвячених проблемі співробітництва територіальних громад у межах міських агломерацій;
- порівняльний аналіз – порівняння різних підходів та моделей організації співробітництва територіальних громад у різних міських агломераціях;
- юридичний аналіз – дослідження нормативно-правового базису, що регулює організацію та функціонування співробітництва територіальних громад в межах міських агломерацій, а також аналіз практичного застосування цих норм.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESULTS OF THE RESEARCH

За результатами досліджень можна розбити такі ключові висновки та виявлені закономірності в контексті теми статті:

Теоретичні основи міських агломерацій: виявлено, що міські агломерації є складними соціально-економічними утвореннями, що поєднують кілька територіальних громад з метою спільного розвитку та розв'язання загальних проблем.

Форми та механізми співробітництва: визначено різноманітні форми взаємодії територіальних громад у межах міських агломерацій, включаючи об'єднання для реалізації конкретних проектів та програм, а також обмін досвідом та ресурсами.

Ефективність співробітництва: встановлено, що належне організоване співробітництво територіальних громад в межах міських агломерацій сприяє покращенню якості життя мешканців, зростанню соціально-економічного потенціалу та підвищенню конкурентоспроможності територій.

Правовий контекст співробітництва: проаналізовано чинні нормативно-правові акти, які регулюють організацію та функціонування співробітництва територіальних громад в межах міських агломерацій, виявлено потребу у додаткових удосконаленнях їх механізмів.

Рекомендації для практики: на основі отриманих результатів розроблено конкретні рекомендації щодо вдосконалення організації та правового регулювання співробітництва територіальних громад в міських агломераціях з метою підвищення ефективності їхнього соціально-економічного розвитку та покращення якості життя мешканців

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Нормативно-правове регулювання співробітництва громад в Україні потребує перегляду та удосконалення для забезпечення ефективного та гармонійного розвитку територій. Розв'язання цих проблем може сприяти сталому підвищенню якості життя громадян та розвитку країни в цілому.

Однак важливим є також прийняття окремого закону про агломерації для України. Адже агломерації сприяють оптимізації використання ресурсів. Об'єднуючи зусилля міст та прилеглих територій, можуть ефективніше використовувати інфраструктуру, енергетичні ресурси та інші важливі складові розвитку. Це веде до підвищення конкурентоспроможності та економічного зростання регіону. Закон про агломерації дозволяє забезпечити більш якісні та доступні громадянам послуги. Об'єднані міста мають більші можливості для вдосконалення інфраструктури, транспортної системи та медичного обслуговування. Це сприяє покращенню якості життя та комфорту для мешканців. Прийняття такого закону дозволить краще вирішувати екологічні та енергетичні проблеми. Об'єднуючи зусилля у сфері екології, міста можуть більш ефективно боротися з забрудненням довкілля та раціонально використовувати енергетичні ресурси.

Закон про агломерації створить правову базу для цілеспрямованого та організованого об'єднання міст та прилеглих територій для спільного вирішення проблем та реалізації спільних проектів. Отже, прийняття окремого закону про агломерації для України є кроком у майбутнє,

спрямованим на підвищення ефективності та конкурентоспроможності країни в умовах глобалізації та швидкого розвитку міських центрів.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження в галузі організації співробітництва територіальних громад в межах міських агломерацій важливі для нашого розуміння оптимальних стратегій розвитку та поліпшення якості життя в мегаполісах. Вони допоможуть сформулювати рекомендації для владних органів та розробити ефективніші політики співробітництва для взаємного процвітання та розвитку регіонів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] В. Д. Полтавець, «Проблеми та актуальність упровадження механізмів міжмуніципального співробітництва в Україні», *Теорія та практика державного управління*, вип. 3, с. 110–115, 2012.
- [2] О. С. Мельничук, *Міська правова система: теоретичні та нормативні засади*. Одеса, Україна : Фенікс, 2015.
- [3] В. І. Нудельман, «Його величність "Діпромісто" (віват Гипроград!)», *Досвід та перспективи розвитку міст України*, вип. 28, с. 69–77, 2015. [Електронний ресурс].
Доступно: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dprmu_2015_28_10 Дата звернення: Верес. 02, 2023.
- [4] *Міські агломерації Української РСР*; Д. І. Богорада, Ред. Київ, Україна: Вид-во НДІСП Держбуду УРСР, 1966.
- [5] А. Чайка, *Кластерний підхід при співробітництві територіальних громад*. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://is.gd/5oQFlc> Дата звернення: Верес. 02, 2023.

THEORETICAL AND LEGAL BASIS OF THE ORGANIZATION OF COOPERATION OF TERRITORIAL COMMUNITIES WITHIN URBAN AGGLOMERATIONS

Oleg Tymoshchuk,

Postgraduate student of the Department of public administration and Project Management Educational and Scientific Institute of Management and Psychology
SIHE «University of Educational Management».
Kyiv, Ukraine.

 <https://orcid.org/0009-0005-8684-9535>
olegtim87@gmail.com

Abstract. This article is dedicated to examining the theoretical and legal aspects of organizing cooperation among territorial communities within the context of urban agglomerations. It analyzes contemporary trends in the formation and functioning of urban-type agglomerations, considering their crucial role in fostering sustainable socio-economic growth of territories and addressing local self-governance challenges. The theoretical aspects of the urban agglomeration concept are elucidated, encompassing issues of territorial organization, functions, and mechanisms of interaction between communities. Modern methods and strategies of cooperation within agglomeration alliances are identified, aimed at optimizing resource utilization, enhancing quality of life, and developing infrastructure. Special attention is given to the legal aspects of organizing cooperation among territorial communities within the agglomeration context. Current normative legal acts governing cooperation between the territorial community of the central city of the agglomeration and the territorial communities of villages, towns, and cities located within the sphere of influence of the central city of the agglomeration, and which have intensive economic, labor, and socio-cultural ties with the central city of the agglomeration, are analyzed. Conceptual approaches to agglomeration formation are explored, taking into account their role in creating innovative economic models and social infrastructure systems. The analysis illuminates the principles of interaction and synergy among diverse communities within agglomerations, including the development of joint projects, exchange of expertise, and resource sharing. Significant emphasis is placed on defining the fundamental principles of interaction between territorial communities, as well as examining various forms of inter-municipal cooperation. The findings of this study can be utilized to formulate recommendations for refining the normative legal framework of cooperation among territorial communities within urban agglomerations, with the aim of enhancing the effectiveness of their socio-economic development and improving the quality of life for residents.

Keywords: territorial communities; local self-government, urban agglomerations; community interaction; cooperation programs; infrastructural development, sustainable socio-economic growth.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] V. D. Poltavets, «Problemy ta aktualnist uprovadzhennia mekhanizmiv mizhmunitsypalnoho spivrobotnytstva v Ukraini», Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia, vyp. 3, s. 110–115, 2012.
- [2] O. S. Melnychuk, Miska pravova systema: teoretychni ta normatyvni zasady. Odesa, Ukraina : Feniks, 2015.
- [3] V. I. Nudelman, «Ioho velychnist "Dipromisto" (vivat Huprohrad!)», Dosvid ta perspektyvy rozvytku mist Ukrainy, vyp. 28, s. 69–77, 2015. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dprmu_2015_28_10 Data zvernennia: Veres. 02, 2023.
- [4] Miski ahlomeratsii Ukrainskoi RSR; D. I. Bohorada, Red. Kyiv, Ukraina: Vyd-vo NDISP Derzhbudu URSR, 1966.
- [5] A. Chaika, Klasternyi pidkhid pry spivrobotnytstvi terytorialnykh hromad. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://is.gd/5oQFlc> Data zvernennia: Veres. 02, 2023.

*Стаття надійшла до редакції
10 вересня 2023 року*